

Aneta Drabek

Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego

aneta.drabek@us.edu.pl

Scalać? Sumować? Tworzyć nowe? Inicjatywy tworzenia w Polsce centralnych bibliograficznych baz danych

Streszczenie: Artykuł opisuje trzy inicjatywy utworzenia w Polsce centralnych bibliograficznych baz danych. Tekst zwraca uwagę na trudności w zaprojektowaniu oraz utrzymaniu baz tego typu. Doświadczenia w budowaniu Polskiej Bibliografii Naukowej oraz POL-indexu pokazują, że idea stworzenia centralnej bazy wymaga współpracy i koordynacji wielu zainteresowanych stron, a także maksymalnego wykorzystania już istniejących zasobów.

Słowa kluczowe: bibliograficzna baza danych, Polska Bibliografia Naukowa, POL-index, Biblioteka Nauki

Wprowadzenie

Uczestnicy trzech polskich konferencji poświęconych bibliograficznym bazom danych, które odbyły się w 2009, 2013 i 2017¹ r. zastanawiali się nie tylko nad przyszłością baz danych, ale także nad ich centralizacją postrzeganą w różnych aspektach. Wśród nich wymienić można aspekt finansowy, dotyczący systemowego wspierania już prowadzonych baz danych i niemarnowania środków na tworzenie nowych źródeł, które powielają inne bazy. Inny aspekt dotyczył wykorzystania już istniejących zasobów, tak aby maksymalnie spożytkować raz wprowadzone i merytorycznie zweryfikowane dane. Zastanawiano się również nad modelem budowy baz danych w Polsce. Lepiej scalać czy sumować?² Lepiej stworzyć jedną dużą bazę danych, która zawierałaby całe polskie piśmiennictwo naukowe czy też raczej skupić się na mniejszych, tematycznych bazach danych, które można specjalizować, uwzględniając potrzeby konkretnej grupy odbiorców? Poruszano także kwestie związane z rozbudową samych baz w kontekście udostępniania pełnych tekstów pozwalających na nieograniczone wręcz możliwości wyszukania treści. Przywołuję niektóre z tych pytań i podejmowanych problemów, ponieważ one wciąż pozostają aktualne. Zmieniła się technologia. Mamy coraz lepsze możliwości zbierania, przetwarzania i wyszukiwania informacji, a wyartykułowane wówczas problemy wydają się wciąż nierozwiązane.

¹ *Bibliograficzne bazy danych: kierunki rozwoju i możliwości współpracy*, Bydgoszcz, 27–29 maja 2009 r. [online]. Stowarzyszenie EBIB, 2009. [Dostęp 16.08.2022]. Materiały konferencyjne EBIB, nr 19. ISBN: 9788392175759. Dostępny w: <http://www.ebib.pl/publikacje/matkonf/mat19/>; *Bibliograficzne bazy danych i ich rola w rozwoju nauki. II Konferencja naukowa Konsorcjum BazTech, Poznań, 17–19 kwietnia 2013 r.* [online]. Stowarzyszenie EBIB, 2013. [Dostęp 16.08.2022]. Materiały konferencyjne EBIB, nr 24. ISBN 9788363458065. Dostępny w: http://ebibojs.pl/index.php/Mat_konf/issue/view/62; *Bibliograficzne bazy danych: perspektywy i problemy rozwoju. III Konferencja Naukowa Konsorcjum BazTech, Kraków, 26–27 czerwca 2017 r.* [online]. Stowarzyszenie EBIB, 2017. [Dostęp 16.08.2022]. Materiały konferencyjne EBIB, nr 25. ISBN 978-83-63458-08-9. Dostępny w: http://ebibojs.pl/index.php/Mat_konf/issue/view/63.

² HOLLENDER, H. Zasoby bibliograficzne jako narzędzie i model wiedzy. W: *Bibliograficzne bazy danych i ich rola w rozwoju nauki. II Konferencja naukowa Konsorcjum BazTech, Poznań, 17–19 kwietnia 2013 r.* [online]. Stowarzyszenie EBIB, 2013. [Dostęp 16.08.2022]. Materiały konferencyjne EBIB, nr 24. ISBN 978-83-63458-06-5. Dostępny w: http://ebibojs.pl/index.php/Mat_konf/article/view/590/611.

Polska Bibliografia Naukowa

Polska Bibliografia Naukowa (PBN) została stworzona przez Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego Uniwersytetu Warszawskiego na zlecenie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego i udostępniona pod koniec 2011 r. Była częścią Systemu Informacji o Nauce POL-on, jednakże jej twórcy od początku zakładali znacznie szersze wykorzystanie niż tylko to związane z raportowaniem dorobku i ewaluacją działalności naukowej. Miała stać się kompletnym i wiarygodnym źródłem danych o publikacjach naukowych³. Oddajmy głos twórcom:

Celem PBN jest (...) stworzenie zintegrowanego systemu informacji o dorobku publikacyjnym polskich autorów i placówek badawczych, a co za tym idzie, umożliwienie ogólnych analiz i raportów zawierających porównania między różnymi instytucjami i różnymi obszarami wiedzy. Oznacza to ograniczenie konieczności raportowania dorobku publikacyjnego do lokalnego systemu i stopniowe zastępowanie wielorakich ankiet i raportów wymaganych przez różne instytucje. Pozwoli to na zarządzanie oparte na rzeczywistych danych i bieżące monitorowanie rezultatów wdrażanych programów i projektów. Dodatkowym celem systemu jest dostarczenie narzędzi tym jednostkom, które są zainteresowane prowadzeniem własnej bazy dorobku, ale nie posiadają do tego odpowiednich systemów. PBN udostępnia istotne funkcje pozwalające na prowadzenie takiej bazy w skali jednostki, pozwalając na raportowanie i analizę informacji o publikacjach bez konieczności ponoszenia dodatkowych kosztów związanych z zakupem i utrzymaniem własnego serwisu⁴.

Prace nad rozbudową systemu trwały kolejny rok, po którym nastąpiło otwarcie dla użytkowników indywidualnych. Każdy mógł w nim założyć konto i wprowadzić metadane wszystkich swoich publikacji, a także dołączyć pełny tekst. System nie miał zaplanowanego żadnego mechanizmu kontroli poprawności danych czy możliwości zarządzania bibliografią dorobku na poziomie instytucjonalnym i spotkał się z krytyką nie tylko bibliotekarzy, ale i naukowców⁵. Podstawowe funkcjonalności PBN pozwalały na jej wykorzystanie do prowadzenia instytucjonalnych bibliografii, ale mechanizm ten nie został szerzej wykorzystany. Do PBN zaimportowano dane z lat 2005–2009 z założeniem uzupełnienia bazy o rekordy z lat 2010–2012. Pochodziły one z tzw. ankiety jednostki, która służyła do raportowania przez uczelnie danych o publikacjach w ramach przeprowadzanej wówczas ewaluacji. Niestety, pomimo wprowadzenia kolejnych ulepszeń, Polska Bibliografia Naukowa – wbrew temu, co obiecywała jej nazwa – nie stała się głównym źródłem informacji o polskim piśmiennictwie naukowym. Zaimportowane opisy zawierały jedynie podstawowe informacje bibliograficzne, a brak słów kluczowych i abstraktów bardzo ograniczał

³ FENRICH, W., NOWIŃSKI, A., SYLWESTRZAK, W. Źródła w jednym miejscu. *Forum Akademickie* [online]. 2012, nr 2. [Dostęp 16.08.2022]. ISSN 1233-0930. Dostępny w: <https://prenumeruj.forumakademickie.pl/fa/2012/02/zrodla-w-jednym-miejscu/>.

⁴ NOWIŃSKI, A., SYLWESTRZAK, W., FENRICH, W. Polska Bibliografia Naukowa. W: *Bibliograficzne bazy danych i ich rola w rozwoju nauki. II Konferencja naukowa Konsorcjum BazTech, Poznań, 17–19 kwietnia 2013 r.* [online]. Stowarzyszenie EBIB, 2013. [Dostęp 16.08.2022]. Materiały konferencyjne EBIB, nr 24. ISBN 9788363458065. Dostępny w: http://ebibojs.pl/index.php/Mat_konf/article/view/593/642.

⁵ ROZKOSZ E.A. Polska Bibliografia Naukowa – fakty i oczekiwania. *Biuletyn EBIB* [online]. 2013, nr 8 (144). [Dostęp 16.08.2022]. ISSN 1507-7187. Dostępny w: <http://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/418>.

możliwości wyszukiwawcze⁶. PBN sprawdził się wówczas jedynie jako miejsce składania ankiet czasopism, które wykorzystano do ich oceny i przygotowania wykazu czasopism punktowanych.

Okazało się w roku 2015, że PBN nie tylko nie stał się podstawowym źródłem informacji o polskiej twórczości naukowej, ale również, że – w dotychczasowej postaci – nie może zostać wykorzystany do ewaluacji działalności naukowej. Dane były niskiej jakości, a opisy tych samych prac często zdublowane. Poprawnie wprowadzone opisy widoczne były na równi z niekompletnymi, wpisywanymi „testowo”. Nikt nie sprawdzał, czy zgromadzone opisy reprezentują prawdziwe publikacje. Nie było systemowej korekty i walidacji rekordów. Potwierdziły się obawy bibliotekarzy zwracających uwagę, że nie będzie możliwe stworzenie bazy bez żadnej kontroli. Szkoda, że przy projektowaniu PBN nie skorzystano z ich doświadczenia zdobytego w takich ponadinstytucjonalnych projektach, jak katalog NUKAT czy baza danych o zawartości polskich czasopism technicznych BazTech.

W kwietniu 2015 r. nowym operatorem technicznym została firma Index Copernicus International (ICI), która w ramach istniejącego PBN stworzyła na potrzeby ewaluacji moduł sprawozdawczy⁷, a dotychczas zgromadzone dane zostały nazwane modułem repozytoryjnym, w którym – jak do tej pory – indywidualni użytkownicy sami dodawali metadane. Dane w module sprawozdawczym wprowadzać mogli jedynie specjalnie uprawnieni przedstawiciele jednostek naukowych (Importerzy Publikacji). Opisy mogły być uzupełniane ręcznie lub importowane specjalnie przygotowanym plikiem .xml. Informacje te widoczne były tylko dla importerów i służyły wyłącznie do celów ewaluacyjnych. W ciągu roku zasilili oni bazę ponad pół milionem opisów⁸. Dla porównania: BazTech osiągnęła podobną liczbę rekordów w ciągu 24 lat istnienia. Tyle tylko, że z danych zindeksowanych w BazTech możemy skorzystać w każdej chwili, a te zgromadzone w module sprawozdawczym posłużyły tylko w jednym celu.

Kolejna zmiana operatora technicznego PBN nastąpiła w kwietniu 2016 r. Nowym został Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy (OPI). OPI w latach 2017–2022 przeprowadziło instytucje przez nową ocenę dyscyplin naukowych. W ciągu tych pięciu lat praca odbywała się w bazie, która wciąż była modyfikowana⁹. Stale ją aktualizowano i dostosowywano do zmieniających się regulacji prawnych. W związku z tym przekazywane dane były wielokrotnie poprawiane i sprawdzane pod kątem kompletności oraz połączeń z wykazem czasopism czy wykazem wydawców.

Według pierwotnych założeń zawartych art. 265 *Ustawy o szkolnictwie wyższym i nauce*¹⁰ autorzy-pracownicy badawczo-dydaktyczni mieli obowiązek założenia konta w bazie ORCID (Open Researcher and Contributor ID) i uzupełnienia danych o wszystkich publikacjach, które miały być

⁶ Tamże.

⁷ ROZKOSZ, E., DRABEK, A. Moduł Sprawozdawczy Polskiej Bibliografii Naukowej. *Biuletyn EBIB* [online]. 2016, nr 3 (165). [Dostęp 16.08.2022]. ISSN 1507-7187. Dostępny w: <http://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/213>.

⁸ BRZEZIŃSKI, P., SZEWCZUK, K., KILISZEK, W. Polska Bibliografia Naukowa. Moduł Sprawozdawczy i system POL-index oczami dotychczasowego operatora systemu – nowości, wyzwania, podsumowanie. *Biuletyn EBIB* [online]. 2013, nr 3 (165). [Dostęp 16.08.2022]. ISSN 1507-7187. Dostępny w: <http://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/217/204>.

⁹ W momencie pisania tego artykułu (sierpień 2022) jest to już wersja 22.6.1.

¹⁰ Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. o szkolnictwie wyższym i nauce. Dz.U. 2018, poz. 166.

uwzględnione w ewaluacji. Wprowadzone do ORCID rekordy miały zostać połączone z tymi, które zgłoszono do oceny w PBN. W ten sposób w proces zasilania bazy PBN zostali zaangażowani także naukowcy.

Pomysł ten nie miał szans na powodzenie. Uzależnienie wyników ewaluacji od danych uzupełnianych przez setki tysięcy osób na swoich prywatnych kontach ORCID od samego początku budził poważne zastrzeżenia. Ostatecznie zrezygnowano z niego pod koniec roku 2021, a kwestie poprawności i kompletności danych pozostawiono importerom, którzy wprowadzili (ręcznie lub korzystając z masowych eksportów) blisko 700 tys. publikacji¹¹. Już nikt nikogo nie przekonywał, że baza ma służyć czemuś innemu, jak tylko przeprowadzeniu procesu ewaluacji. Jednakże tym razem, w odróżnieniu od dwóch poprzednich ewaluacji, baza ta jest dostępna w portalu [RAD-on](#)¹² (zakładka Dane > Publikacje). Zawiera 637 628 pozycji zgłoszonych artykułów, monografii, rozdziałów w monografiach i materiałów konferencyjnych z lat 2017–2021. Z bazy można korzystać i wyszukiwać według różnych kryteriów: tytułu, autora, języka, typu publikacji, słów kluczowych, słów z abstraktów. Skorzystanie z dwóch ostatnich elementów jest możliwe w odniesieniu do ok. 40% publikacji, ponieważ nie były obowiązkowe i tylko część rekordów została wyposażona w te informacje. Trzeba pamiętać, że choć metadane udostępnione są w postaci bazy, mamy tu raczej do czynienia z rozbudowanym wykazem niż bazą bibliograficzną pozwalającą na wykonanie zaawansowanej kwerendy. Brakuje podstawowych możliwości wyszukiwawczych, sortowania i filtrowania, a także funkcjonalnego nawigowania wśród uzyskanych wyników. Nie wiadomo, w jaki sposób otrzymane rezultaty są szeregowane. Wreszcie nie można zapominać o tym, że w bazie mamy tylko publikacje zgłoszone przez jednostki, a nie wszystkie polskie prace naukowe z lat 2017–2021. Brakuje na pewno wielu rozdziałów czy artykułów z czasopism nisko punktowanych. Szkoda też, że w bazie tej nie udostępniono metadanych z lat 2009–2016 (lub chociaż 2013–2016), które zgłoszone były w poprzednich ewaluacjach.

Wysiłek tysięcy osób zaangażowanych w napełnianie Polskiej Bibliografii Naukowej od roku 2009 zredukowany został właściwie do jednego celu, jakim jest ewaluacja działalności naukowej, a wszystkie instytucje wciąż na własny użytek tworzą lokalne bazy zbierające dorobek naukowy pracowników jednostki. Tym samym praca jest właściwie dublowana, ponieważ dane są uzupełniane w bazach instytucjonalnych, a następnie przekazywane do PBN.

POL-index

POL-index to polska baza cytowań stworzona w Centrum Otwartej Nauki ICM UW jako część systemu informacji o nauce POL-on. Potrzeba stworzenia podobnego narzędzia wyniknęła z wniosków zespołu ekspertów powołanych do przygotowania w roku 2012 Części B¹³ wykazu

¹¹ Podsumowanie pierwszego etapu ewaluacji jakości działalności naukowej za lata 2017–2021 – konferencja prasowa z udziałem ministra Przemysława Czarnka i wiceministra Włodzimierza Bernackiego [online]. 9 maja 2022. [Dostęp 20.08.2022]. Dostępny w: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/podsumowanie-pierwszego-etapu-ewaluacji-jakosci-dzialalnosci-naukowej-za-lata-2017-2021-konferencja-prasowa-z-udzialem-ministra-przemyslawa-czarnka-i-wiceministra-wlodzimierza-bernackiego>.

¹² Wszystkie odesłania do stron internetowych przedstawiają wersję aktualną w dn. 18.10.2022 r.

¹³ Obejmowała ona przede wszystkim polskie czasopisma naukowe.

czasopism punktowanych¹⁴. Jednym z kryteriów oceny czasopism był wówczas wskaźnik Predicted Impact Factor wyliczany na podstawie liczby cytowań wyszukanych w bazie Web of Science Core Collection (WoS). Wskaźnik ten okazał się nieprzydatny w odniesieniu do polskich czasopism humanistycznych i społecznych. Wynikało to m.in. z indeksowania przez WoS niewielkiej liczby polskich źródeł, ale także odmiennej kultury cytowań (cytowane są często prace starsze, ważną rolę odgrywają monografie itp.).

W związku z tym zdecydowano o stworzeniu polskiego indeksu cytowań – POL-indexu, który miał indeksować polską literaturę naukową i stać się narzędziem wyszukiwania cytowań czasopism (przede wszystkim krajowych, ale nie tylko)¹⁵, a także posłużyć do wyliczenia Polskiego Współczynnika Wpływu (PWW)¹⁶ – miary oceny polskich czasopism naukowych. Wdrożenie PWW planowano najpierw w roku 2013¹⁷, a potem w 2014¹⁸, ale nie było to możliwe, ponieważ POL-index nie powstał w zaplanowanym czasie. Co prawda pierwsza wzmianka o POL-indexie pojawiła się w *Komunikacie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 maja 2013 r.*¹⁹, ale zakres informacji, jakie miała gromadzić ta baza, zdefiniowany został dopiero w *Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 czerwca 2015 r.*²⁰ oraz w *Komunikacie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 czerwca 2015 r.*²¹ Po raz pierwszy koncepcja POL-indexu została publicznie zaprezentowana w kwietniu 2013 r. podczas odbywającej się w Poznaniu konferencji „Bibliograficzne bazy danych i ich rola w rozwoju nauki”²². Już wtedy projekt wzbudził wiele kontrowersji i wywołał ożywioną dyskusję. Kwestionowano sposób pozyskiwania danych, a także przypadkowość i niewiarygodność tak pozyskanych opisów²³. Potencjalną przydatność tej bazy podsumował w roku 2016 Emanuel Kulczycki: *baza cytowań POL-index w żaden sposób nie przysłuży się bibliometrycznej ocenie polskiej humanistyki. Podstawowy powód jest prozaiczny: baza POL-index będzie zliczała cytowania przede wszystkim dla artykułów z polskich czasopism*

¹⁴ FENRICH, W., NOWIŃSKI, A., ZAMŁYŃSKA, K., SYLWESTRZAK, W. POL-index – Polska Baza Cytowań. W: *Bibliograficzne bazy danych i ich rola w rozwoju nauki. II Konferencja naukowa Konsorcjum BazTech, Poznań, 17–19 kwietnia 2013 r.* [online]. Stowarzyszenie EBIB, 2013 [Dostęp 20.08.2022]. Materiały konferencyjne EBIB, nr 24. ISBN 9788363458065. Dostępny w: http://ebibojs.pl/index.php/Mat_konf/article/view/597/617.

¹⁵ Tamże.

¹⁶ Założenia oraz wzór na PWW zostały zaprezentowane w: *Komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 maja w sprawie kryteriów i trybu oceny czasopism naukowych* [online]. [Dostęp 22.08.2022]. Dostępny w: https://biblioteka.urk.edu.pl/zasoby/20/komunikat_mnisw_29-05-2013.pdf.

¹⁷ WILKIN, J.W. Ocena parametryczna czasopism naukowych w Polsce – podstawy metodologiczne, znaczenie praktyczne, trudności realizacji i perspektywy. *Nauka* [online]. 2013, nr 1, s. 52–53. [Dostęp 22.08.2022]. ISSN 1231-8515. Dostępny w: <https://journals.pan.pl/publication/106173/edition/91941/>.

¹⁸ FENRICH, W., NOWIŃSKI, A., ZAMŁYŃSKA, K., SYLWESTRZAK, W. POL-index..., dz. cyt.

¹⁹ *Komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 maja 2013 r. w sprawie kryteriów...*, dz. cyt.

²⁰ *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 29 dnia czerwca 2015 r. w sprawie Systemu Informacji o Nauce* [online]. [Dostęp 22.08.2022]. Dostępny w: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20150000944>.

²¹ *Komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 czerwca 2015 r.* [online]. [Dostęp 22.08.2022]. Dostępny w: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/komunikat-ministra-nauki-i-szkolnictwa-wyzszego-z-dnia-2-czerwca-2015-r-w-sprawie-kryteriow-i-trybu-oceny-czasopism-naukowych>.

²² FENRICH, W., NOWIŃSKI, A., ZAMŁYŃSKA, K., SYLWESTRZAK, W. POL-index..., dz. cyt.

²³ SEWERYN, A., SWOBODA, I. Cytowania w polskich bazach bibliograficznych. *PTINT. Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej* [online]. 2014, nr 1, s. 3–20. [Dostęp 21.08.2022]. ISSN 1230-5529. Dostępny w: https://www.ptin.us.edu.pl/WP/wp-content/uploads/2019/pelne_teksty/2014_1.pdf.

pism, które są cytowane w innych polskich czasopismach. Humanistyka natomiast cytuje głównie monografie, książki i rozdziały w monografiach²⁴.

Ponieważ do wyliczenia PWW potrzebne były dane z sześciu ostatnich lat, to i baza musiała zawierać dane z co najmniej tego okresu. Założenia metodologiczne i sposób zbierania danych potrzebnych do PWW podważył Kulczycki²⁵. Podkreślał także, że nie jest możliwe jego wdrożenie w ciągu zaledwie dwóch lat²⁶. Analiza przeprowadzona w roku 2015 pokazała, że PWW nie jest odpowiednim narzędziem do bibliometrycznej oceny czasopism humanistycznych w Polsce²⁷. Ostatecznie PWW nie został nigdy wyliczony i wykorzystany, a jedyną korzyścią, jaką osiągnęły czasopisma, które zdecydowały o przygotowaniu danych w POL-indexie była „gratyfikacja punktowa” za wprowadzenie do bazy POL-Index danych za dwa lata (2013–2014) lub sześć lat (2009–2014). Można było uzyskać jeden lub dwa punkty (na 15 możliwych), co dla wielu czasopism stało się wystarczającą zachętą, aby te informacje uzupełnić. Z szansy tej skorzystało 71% czasopism (1578 tytułów), które poddały się ocenie, a ok. połowa (1075 tytułów) dostarczyła danych za cały wymagany okres²⁸. Wykaz czasopism punktowanych opublikowany w roku 2015 uwzględnił tę dodatkową punktację. W latach 2016–2018 nie odbyła się ocena polskich czasopism, więc skutki tych działań znalazły swoje odzwierciedlenie w punktacji aż do roku 2018.

Warto zwrócić uwagę, z jakim wyzwaniem musiały mierzyć się redakcje, aby ostatecznie otrzymać dodatkowe punkty. Poprawne wypełnienie obowiązkowych pól wymagało podania dla każdego artykułu obligatoryjnych informacji: tytułu artykułu, typu artykułu, tomu i/lub numeru, roku, języka tekstu, imion i nazwisk autorów oraz wykazu cytowanej literatury. Ten ostatni mógł być skopiowany z sekcji „Bibliografia” lub opracowany na podstawie przypisów bibliograficznych. Biorąc pod uwagę dość częstą wówczas w polskich czasopismach z nauk humanistycznych i społecznych praktykę przygotowywania publikacji wyłącznie z zastosowaniem „klasycznych” przypisów – zadanie to nie było łatwe i wymagało zaangażowania wielu osób i środków. W opracowaniu danych redakcjom pomagali często bibliotekarze lub zatrudnieni do tego fachowcy, a także administratorzy platform elektronicznych (np. De Gruyter, Portal Czasopism Naukowych UJ czy Index Copernicus)²⁹.

Na wykonanie tej gigantycznej pracy redakcje otrzymały niewiele czasu. Początkowo rekordy miały być wprowadzane od 15 lipca do 15 września 2015 r. Zważywszy na duży zakres danych,

²⁴ KULCZYCKI, E. Ocena humanistyki w świetle wyzwań Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki. *Zagadnienia Naukoznawstwa* [online]. 2016, nr 1, s. 149–160. [Dostęp 21.08.2022]. ISSN 0044-1619. Dostępny w: <https://journals.pan.pl/Content/94271/mainfile.pdf>.

²⁵ KULCZYCKI, E. Zasady oceny czasopism humanistycznych i ich rola w parametryzacji jednostek naukowych. *Nauka* [online]. 2014, nr 3, s. 134. [Dostęp 22.08.2022]. ISSN 1231-8515. Dostępny w: <http://www.nauka.pan.pl/index.php/nauka/article/view/45>.

²⁶ Tamże.

²⁷ DRABEK, A., ROZKOSZ E.A., HOŁOWIECKI M., KULCZYCKI E. Polski Współczynnik Wpływu a kultury cytowań w humanistyce. *Nauka i Szkolnictwo Wyższe* [online]. 2015, nr 2, s. 121–138. [Dostęp 22.08.2022]. ISSN 1231-0298. Dostępny w: <http://doi.org/10.14746/nsw.2015.2.4>.

²⁸ KULCZYCKI E., ROZKOSZ E.A., DRABEK A. Ocena ekspercka jako trzeci wymiar ewaluacji krajowych czasopism naukowych. *Nauka* [online]. 2016, nr 1, s. 107–142. [Dostęp 22.08.2022]. ISSN 1231-8515. Dostępny w: <https://journals.pan.pl/dlibra/publication/106763/edition/92458>.

²⁹ DERFERT-WOLF, L. Bazy bibliograficzne a POL-index. Plusy i minusy, szanse i zagrożenia (na podstawie doświadczeń BazTech). *Studia o Książce i Informacji* [online]. 2016, t. 35, s. 21. [Dostęp 22.08.2022]. ISSN 2300-7729. <https://doi.org/10.19195/2300-7729.35.1>.

konieczność przekształcenia przypisów na bibliografię, a także to, że część redakcji miała przerwę wakacyjną, ostatecznie termin wydłużono do 13 października, a Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (MNiSW) poinformowało, że po tym terminie nadal będzie możliwość uzupełniania i korygowania opisów³⁰.

Znaczna większość polskich czasopism naukowych była już wówczas indeksowana w jednej z polskich bibliograficznych baz danych (AGRO, BazTech, BazEkon, CEJSH – Central European Journal of Social Sciences and Humanities, PSJD, DML-PL), a część z nich miała rekordy uzupełnione o bibliografię załącznikową. Można więc zadać sobie pytanie, dlaczego nie zdecydowano o wykorzystaniu tak zgromadzonych danych, zamiast zmuszać redakcje do ponownej indeksacji poszczególnych artykułów. Przedstawiciele baz proponowali koncepcję POL-indexu opartą na istniejących bazach bibliograficznych. Pomimo początkowego zainteresowania przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego nie doszło do nawiązania współpracy³¹. W związku z tym bazy zgłosiły gotowość przekazywania plików z danymi redakcjom czasopism. Narzędzie służące do eksportu danych w formacie .xml dla większości baz przygotowało ICM UW. Podobnie postąpiła Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie w odniesieniu do bazy BazEkon. Niektóre bazy pozyskały dodatkowe środki na przygotowanie eksportu danych³². Dzięki tej inicjatywie redaktorzy sześciu polskich baz danych (AGRO, BazTech, BazEkon, CEJSH, PSJD, DML-PL) przygotowali dane dla 613 polskich periodyków, co stanowi 39% wszystkich czasopism, które przesłały dane do POL-indexu³³. Pamiętać trzeba, że pomoc nie polegała tylko na pobraniu i wysłaniu plików. Niejednokrotnie trzeba było uzupełniać brakujące dane, a także pomagać redaktorom w „obsłudze” POL-indexu. Starano się także dotrzeć do tych redakcji, które nie skorzystały z tej pomocy. Dodać należy, że współpraca ta była kontynuowana także w latach następnych, choć nie cieszyła się tak dużym zainteresowaniem, prawdopodobnie z powodu braku oceny i tym samym motywacji w postaci dodatkowych punktów³⁴.

Jeśli chodzi o sposób zapisu danych pochodzących z bibliografii załącznikowych, to zachowano w zasadzie dowolność³⁵. Opis jednej zacytowanej pozycji (artykuł, monografia, rozdział itp.) miał

³⁰ Tamże, s. 14.

³¹ DERFERT-WOLF, L. Indeksowanie czasopism naukowych w krajowych bazach danych w kontekście organizacyjno-ekonomicznym. W: Odlanicka-Poczobutt, M., Ziolo, K. (red.). *Biblioteka akademicka: infrastruktura – uczelnia – otoczenie*. Gliwice: Wydaw. Politechniki Śląskiej, 2014, s. 201–204. ISSN 1899-6515.

³² KASPRZAK, Z., POLARCZYK, M., GMEREK, K. Projekt „Adaptacja metadanych AGRO do polskiej bibliografii naukowej i POL-indexu” – intensyfikacja walorów informacyjnych i użytkowych bazy AGRO. *PTINT. Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej* [online]. 2015, nr 2–3, s. 26–34. ISSN 1230-5529. [Dostęp 21.08.2022]. Dostępny w: https://www.ptin.us.edu.pl/WP/wp-content/uploads/2019/pelne_teksty/2015_23.pdf.

³³ DERFERT-WOLF, L. Bazy bibliograficzne..., dz. cyt., s. 18.

³⁴ Tamże, s. 20.

³⁵ Ówczesny operator techniczny bazy Index Copernicus International – zalecał w przygotowanym przez siebie poradniku stosowanie stylu The Chicago Manual of Style, ale nie było to obowiązkowe. Brak obligatoryjności w odniesieniu do stylu opisu z jednej strony ułatwiał redakcjom pracę (można było po prostu kopiować dane z bibliografii załącznikowych), a z drugiej znacznie utrudniał parsowanie danych i wyszukiwanie cytowań czasopisma. Zob. *Przewodnik Użytkownika systemu PBN: przygotowanie cytowań do systemu POL-index* [online]. [Dostęp 22.08.2022]. Dostępny w: <https://docplayer.pl/12207648-Przewodnik-uzytownika-systemu-pbn-przygotowanie-cytowan-do-systemu-pol-index.html>. W bazie znalazły się opisy sporządzane w różny sposób, co było odzwierciedleniem wymagań redakcji w stosunku do swoich autorów. Obserwację tę potwierdzają badania Agnieszki Gołdy w odniesieniu do czasopism z bibliotekoznawstwa i informatologii. Por. GOŁDA, A. Style bibliograficzne polskich cza-

się znaleźć w jednym wierszu. Nie wymagano rozdzielania opisu na poszczególne strefy (autor/autorzy, tytuł, tytuł czasopisma itd.), ani rozwiązywania skrótów tytułów czasopism. Nie zaplanowano też żadnej weryfikacji danych czy walidacji rekordów. Kwestie poprawności i kompletności danych pozostawiono redakcjom. Właściwa identyfikacja czasopisma miała być wykonana przez program parsujący i został on ostatecznie wdrożony, ale działał w sposób bardzo niedoskonały. Analiza wykonana w połowie roku 2016 wskazywała, że przypadku „Pamiętnika Literackiego” prawidłowo rozpoznano 165 cytowań, tymczasem manualne liczenie dało wynik 1469, czyli prawie dziewięć razy więcej. Nawet dla dość jednoznacznego i unikalnego tytułu, jakim są „Białostockie Studia Literaturoznawcze”, baza nie miała 100% skuteczności, ponieważ podała 22 cytowania, gdy tymczasem przejrzanie rekordów cytujących dało wynik 25. Co prawda twórcy bazy twierdzili, że dokładność jest na poziomie 75%³⁶, ale nie wiadomo, jaki odsetek cytowań udało się poprawnie rozpoznać i można założyć, że był on różny dla każdego czasopisma³⁷. To stanowiło kolejny powód, dla którego nie było sensu wyliczać PWW na podstawie danych z POL-indexu.

Mimo że POL-index był bazą cytowań, to nie miał specjalnej wyszukiwarki prac cytowanych (np. podobnej do *cited reference search* w Web of Science Core Collection). Trzeba było więc, korzystając z formularza wyszukiwania zaawansowanego, wyszukać pozycje cytujące, a następnie przejrzeć bibliografię i odnaleźć właściwą pozycję. Aby przejść do kolejnego cytującego rekordu, trzeba się było cofnąć do listy wyników, wybrać następny rekord i czynności te powtarzać. Był to dość pracochłonny sposób³⁸, stąd baza ta nie osiągnęła szerszego wykorzystania. Do 15 października 2015 r. w bazie POL-index znalazło się 385 847 rekordów zawierających łącznie 6 191 795 cytowań³⁹. W bardzo krótkim czasie, bo zaledwie w kilka miesięcy, stworzona została kolejna potężna bibliograficzna baza danych, która w kolejnych latach była zasilana w nowe rekordy. Nie był to tak intensywny napływ, jak w roku 2015, ale niektóre czasopisma przygotowały także dane archiwalne, sprzed roku 2009.

Pod koniec roku 2018 o bazie POL-index znowu zrobiło się głośno. Mianowicie istniejącą architekturę POL-indexu wykorzystano w programie uruchomionym przez MNiSW: *Wsparcie dla czasopism naukowych*. Sam wniosek składany był w systemie ZSUN/OSF, ale dane, w postaci wszystkich numerów czasopisma wydanych przez dwa lata kalendarzowe poprzedzające rok ogłoszenia konkursu, należało złożyć właśnie w POL-indexie⁴⁰. Był to ważny program. Zakwalifikowano 500 czasopism, które otrzymały nie tylko wsparcie finansowe, ale także gwarancję, że znajdą się w nowym wykazie czasopism punktowanych. Oczywiście takie wykorzystanie bazy nie

sopism punktowanych z zakresu bibliologii i informatologii: komunikat. *Nowa Biblioteka. Usługi, Technologie Informatyczne i Media* 2018, nr 2 (29), s. 7–27. ISSN 1505-4195.

³⁶ NOWIŃSKI, A. Current bibliography research information systems in Poland. *Procedia Computer Science* [online]. 2014, vol. 33, s. 174–178. [Dostęp 22.08.2022]. ISSN 1877-0509. Dostępny w: <https://doi.org/10.1016/j.procs.2014.06.029>.

³⁷ DRABEK, A. „Pamiętnik Literacki” – analiza bibliometryczna. W: Kulczycki, E. (red.). *Komunikacja naukowa w humanistyce*. Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza; Wydawnictwo Naukowe Instytutu Filozofii UAM, 2017, s. 142. ISBN 9788370921644.

³⁸ Tamże, s. 143.

³⁹ BRZEZIŃSKI, P., SZEWCZUK, K., KILISZEK, W. *Polska Bibliografia Naukowa...*, dz. cyt.

⁴⁰ *Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2018 roku w sprawie pomocy de minimis w ramach programu „Wsparcie dla czasopism naukowych”* [online]. [Dostęp 21.08.2022]. Dostępny w: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180001832>.

miało nic wspólnego z jej pierwotnym celem. Po prostu łatwiej było dostosować gotowe rozwiązanie niż zaprojektować coś nowego.

W roku 2020 zdecydowano o zamknięciu bazy POL-index i nieudostępnianiu go w żadnej formie. O tym, że taka baza kiedyś istniała, świadczą wpisy na stronach czasopism, które chwalą się indeksowaniem w tej bazie danych oraz krótka informacja na stronie ICM⁴¹. Baza została zamknięta bez rozgłosu i bez powiadamiania redakcji czasopism. Nie znamy więc powodów, dla których postanowiono nie udostępniać jej nawet w formie archiwalnej. Nie wiemy, ile liczyła rekordów. POL-index nie był dobrze zaprojektowaną bazą danych zarówno pod względem merytorycznym, jak i technicznym. Niemniej był ważną inicjatywą, którą współtworzyły tysiące osób. Pamiętać też trzeba, że o ile opisy bibliograficzne indeksowanych artykułów znajdziemy bez problemu w innych bazach czy na stronach czasopism, to bibliografie załącznikowe tam zamieszczone – często opracowane na podstawie przypisów – dostępne były tylko tam. Baza powinna być dostępna, przynajmniej w wersji archiwalnej, niekontynuowanej, choćby też jako przykład dla tych, którym znowu zamarzy się stworzenie polskiego indeksu cytowań.

Wirtualna Biblioteka Nauki / Biblioteka Nauki

Wirtualna Biblioteka Nauki (WBN)⁴² to system sieciowego rozpowszechniania baz danych, który jest rozwijany i koordynowany od 1996 r. przez ICM UW. Na początku WBN stanowiła zbiór odrębnych bibliograficznych i pełnotekstowych baz danych. Celem WBN stało się zintegrowanie źródeł, zarówno tych płatnych licencjonowanych, jak i polskich baz bibliograficznych⁴³. Do integracji części zasobów wykorzystano oprogramowanie YADDA, które umożliwiło stworzenie *centralnego systemu przechowywania, przetwarzania i udostępniania danych bibliograficznych, połączonych z (rozproszonymi) treściami*⁴⁴. Na początku roku 2010 działała już wspólna wyszukiwarka nazwana Wirtualną Biblioteką Nauki, która przeszukiwała następujące kolekcje: BazTech, Elsevier Science, Bibliotekę Wirtualną Matematyki, zasób Muzeum Historii Polski oraz AGRO. W kolejnym roku poszerzono listę dostępnych kolekcji.

Z YADDY skorzystało sześć dziedzinowych polskich baz danych, a mianowicie:

- AGRO (czasopisma z zakresu nauk przyrodniczych i rolniczych),
- BazTech (czasopisma z zakresu nauk technicznych, nauk ścisłych i ochrony środowiska),
- CEJSH (czasopisma z zakresu nauk społecznych i humanistycznych),
- DML-PL (czasopisma z zakresu nauk matematycznych)⁴⁵,

⁴¹ POL-index – serwis informacyjny [online]. [Dostęp 21.08.2022]. Dostępny w: <https://pci-www.vls.icm.edu.pl/polindex/info/>.

⁴² W literaturze przedmiotu spotkać można sporo określeń Wirtualnej Biblioteki Nauki. Nazywa się ją „systemem”, „platformą”, „biblioteką cyfrową”, a nawet „narzędziem badawczym”.

⁴³ NIEZGÓDKA, M. Biblioteka Wirtualna Nauki. Stan obecny, perspektywy rozwoju w Polsce. W: Nowakowski A. (red.). *Infobazy'2002. Bazy danych dla nauki. Materiały konferencji. 24-26 czerwca 2002*. Gdańsk: CI TASK, 2002, s. 27. ISBN 8390811219.

⁴⁴ TARKOWSKI, A., SZPROT K. System YADDA - oprogramowanie dla repozytoriów cyfrowych [prezentacja]. W: *Bibliograficzne bazy danych : kierunki rozwoju i możliwości współpracy Bydgoszcz, 27-29 maja 2009 r.* [online]. [Dostęp 8.09.2022]. Dostępny: http://www.ebib.pl/publikacje/matkonf/mat19/tarkowski_bydgoszcz.pdf.

⁴⁵ ZAMŁYŃSKA, K., BOLIKOWSKI, Ł., ROSIEK T. Migration of the Mathematical Collection of Polish Virtual Library of Science to the YADDA Platform. W: Sojka, P. (ed.). *Towards Digital Mathematics Library. Birmingham, United King-*

- PSJD (czasopisma z zakresu nauk fizycznych i chemicznych oraz obszaru nauk medycznych, farmaceutycznych, nauk o zdrowiu i nauk o kulturze fizycznej),
- BazEkon (czasopisma z zakresu nauk ekonomicznych)⁴⁶.

Wymienione wyżej bazy w ciągu około 20 lat⁴⁷ zyskały stałe grono użytkowników i wypracowały własną markę. Stały się niezastąpionym źródłem informacji nie tylko dla licznego grona studentów, ale także dla badaczy, którzy szukają literatury z polskich czasopism.

W 2013 r. można było skorzystać z nowej platformy, którą nazwano Biblioteką Nauki⁴⁸. Agregowała ona metadane z sześciu baz, udostępniała pełne teksty artykułów, które zostały w tych bazach zdeponowane, oraz umożliwiała jednoczesne przeszukiwanie wszystkich zasobów. Początkowo wyszukiwanie obejmowało także ScienceDirect oraz SpringerLink, ale ostatecznie Biblioteka Nauki ograniczyła się wyłącznie do polskich baz danych, a Wirtualna Biblioteka Nauki zaczęła być kojarzona wyłącznie z udostępnianiem licencjonowanych baz danych⁴⁹.

Przejsie na nową platformę poprawiło dostęp i wykorzystanie indeksowanych w bazach publikacji⁵⁰, jednakże Biblioteka Nauki zaczęła być charakteryzowana jako *największa polska kolekcja otwartych czasopism naukowych*⁵¹. W roku 2015 Michał Starczewski zachęcał wydawców do współpracy z Biblioteką Nauki, zwracając uwagę na istotne korzyści wynikające z dołączenia do kolekcji czasopism pełnotekstowych⁵². W ten sposób narzędzie służące do wyszukiwania danych indeksowanych w innych bazach samo zaczęło być prezentowane jako niezależna baza danych.

Uniwersytet Warszawski w połowie roku 2018 otrzymał dofinansowanie w ramach projektu Platforma Polskich Publikacji Naukowych. Projekt ten realizowany był przez ICM UW. Końcowym produktem miała być *platforma służąca do przechowywania i udostępniania zasobów [...], a także opracowanie oprogramowania służącego do zarządzania zasobami platformy*⁵³. W ramach tego projektu powstała nowa odsłona [Biblioteki Nauki](#). Serwis ten udostępnia pełne teksty oraz metadane blisko 500 tys. artykułów z ponad 1600 czasopism oraz prawie 1200 książek⁵⁴. W toku

dom, July 27th, 2008 [online]. Brno: Masaryk University, 2008, s. 130. [Dostęp 8.09.2022]. Dostępny: https://dml.cz/bitstream/handle/10338.dmlcz/702538/DML_001-2008-1_15.pdf.

⁴⁶ Baza wykorzystwała YADDĘ tylko częściowo, zasilając danymi Bibliotekę Nauki, ale tworzona była i jest z wykorzystaniem własnego oprogramowania.

⁴⁷ BazTech – najstarsza z wymienionych baz – powstała w roku 1998, kolejne na początku XXI wieku.

⁴⁸ Wciąż jest dostępna pod adresem: <https://yadda.icm.edu.pl>.

⁴⁹ *Wirtualna Biblioteka Nauki (WBN)*, www.wbn.edu.pl, jest narzędziem badawczym, które umożliwia wszystkim polskim naukowcom bezpłatny dostęp do światowych zasobów wiedzy – elektronicznych baz danych oraz czasopism i publikacji naukowych w wersji elektronicznej [online]. Wirtualna Biblioteka Nauki, 2015. [Dostęp 27.09.2022]. Dostępny: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/wirtualna-bibliotekanauki>.

⁵⁰ ZAMŁYŃSKA, K. DML-PL Polska Matematyczna Biblioteka Cyfrowa. W: *Bibliograficzne bazy danych i ich rola w rozwoju nauki. II Konferencja naukowa Konsorcjum BazTech, Poznań, 17–19 kwietnia 2013 r.* [online]. Stowarzyszenie EBIB, 2013 [Dostęp 8.09.2022]. Dostępny w: http://ebibojs.pl/index.php/Mat_konf/article/view/579/600.

⁵¹ STARCZEWSKI, M. Biblioteka Nauki - największa polska kolekcja otwartych czasopism naukowych. W: *Jak zwiększyć zasięg i wpływ czasopisma naukowego? Seminarium dla wydawców, Warszawa, 20 kwietnia 2015.* [online]. [Dostęp 9.09.2022]. Dostępny w: <https://www.slideshare.net/OpenSciencePlatform/biblioteka-nauki-najwieksza-polska-kolekcja-otwartych-czasopism-naukowych>.

⁵² Tamże.

⁵³ *POPC Wsparcie* [online]. [Dostęp 9.09.2022]. Dostępny w: <https://www.gov.pl/web/popcwsparcie/platforma-polskich-publicacji-naukowych>.

⁵⁴ Dane z września 2022 r.

trwającego projektu podjęto współpracę z wydawcami i podpisano 376 umów. Przeprowadzono też 23 szkolenia z zakresu otwartej nauki i wykorzystywania otwartych licencji. Uczestnicy zapoznawani byli z nową platformą i uczeni jej obsługi⁵⁵.

Nowa Biblioteka Nauki to bardzo nowoczesne narzędzie. Jest to nie tylko wyszukiwarka z zaawansowanymi możliwościami wyszukiwania, ale system pozwalający na wprowadzanie przez redakcje nowych publikacji, automatyczne pobieranie rekordów z systemów zarządzania czasopismami (np. Open Journal System), a także integrację z innymi systemami i raportowanie (np. do PBN). Na stronie głównej możemy przeczytać, że Biblioteka Nauki jest *największą bazą naukową w Polsce*. Znaczna większość spośród 0,5 mln pełnotekstowych zasobów pochodzi z pięciu bibliograficzno-pełnotekstowych baz danych (AGRO, BazTech, CEJSH, DML-PL, PSJD), co nie zostało wyraźnie wyjaśnione w zakładce „O Bibliotece Nauki”. W profilu każdego indeksowanego czasopisma znajduje się co prawda zakładka „Indeksacja i wskaźniki”, ale oprócz nazwy bazy nie znajdujemy tam żadnych dodatkowych informacji, np. linku prowadzącego do rekordu periodyku w bazie, lat indeksowania, informacji o dostępności (lub nie) pełnych tekstów. Ot, informacja jak każda inna. Większość pełnych tekstów została pobrana z baz danych, a te bieżące są albo kopiowane z baz, albo wprowadzane do Biblioteki Nauki przez wydawców lub pobierane bezpośrednio ze stron czasopism. Można sobie więc zadać pytanie o to, czy w takim razie jest sens te tematyczne bazy jeszcze prowadzić? Skoro dostępna jest jedna wspólna baza publikacji naukowych tworzona (niemal) bezkosztowo i nie jest potrzebny duży zespół do wprowadzania i korygowania rekordów, to może czas zamknąć te wszystkie dotychczasowe projekty? Mocną stroną baz tematycznych (jeszcze!) są metadane artykułów tych czasopism, które nie zdecydowały się przekazać pełnych tekstów, ale ta zaleta z czasem będzie maleć, ponieważ coraz więcej periodyków zaczyna publikować w modelu open access, a i użytkownicy coraz częściej pomijają i odfiltrowują rekordy bez pełnych tekstów. W tej sytuacji rozwój bibliograficznych tematycznych baz danych stoi pod wielkim znakiem zapytania.

Zamiast kopiowania rozwiązań wypracowanych przez lata przez redaktorów baz może warto wrócić do idei stworzenia kompletnej bazy danych, zawierającej zawartość wszystkich polskich czasopism naukowych (np. wybranych na podstawie danych z bazy [Arianta](#)), nawet jeśli dostęp do części pełnych tekstów miałby być płatny? Taka baza mogłaby również przeszukiwać zawartość licencjonowanych baz danych dostępnych w ramach licencji krajowej (Wirtualna Biblioteka Nauki), co ułatwiłoby korzystanie z tych zasobów.

Podsumowanie

Historia przedstawionych powyżej projektów wskazuje, że w realizacji tych inicjatyw brakuje głębokiego namysłu nad celem ich powstania, zwłaszcza w perspektywie wielu lat. Brakuje też komunikacji między podmiotami zainteresowanymi ich wykorzystaniem. Nowe inicjatywy powstają „od zera”, bez prób podjęcia współpracy z jednostkami, które przez lata osiągnęły spore doświadczenie i dysponują dużymi kompetencjami w zakresie prowadzenia tego typu projektów. Czasem ich twórcy popełniają szkolne błędy i próbują rozwiązać problemy, które dawno

⁵⁵ Polska Platforma Publikacji Naukowych – podsumowanie projektu [online]. [Dostęp 9.09.2022]. Dostępny w: <https://pppn.icm.edu.pl/>.

temu zostały rozwiązane. Bazy powstają doraźnie, a po zrealizowaniu określonego celu są zamykane i niedostępne nawet w postaci archiwum, albo porzucane na „technologiczną śmierć”. Te same dane są raportowane do wielu systemów, co prowadzi do marnowania i tak ograniczonych środków finansowych. Z jednej strony trudno uzyskać jakiegokolwiek dofinansowanie na prowadzenie bazy danych, a z drugiej beztrudno szafuje się czasem wydawców, redaktorów czy bibliotekarzy, którzy raz po raz wypełniają kolejne formularze nie mając już nawet złudzeń, że tworzą coś trwałego. Może zanim ktoś wpadnie na pomysł stworzenia nowej bazy danych warto zastanowić się, czy nie wykorzystać lub rozwinąć już istniejących źródeł?

Bibliografia:

1. *Bibliograficzne bazy danych i ich rola w rozwoju nauki. II Konferencja naukowa Konsorcjum BazTech, Poznań, 17–19 kwietnia 2013 r.* [online]. Stowarzyszenie EBIB, 2013. [Dostęp 16.08.2022]. Dostępny w: http://ebibojs.pl/index.php/Mat_konf/issue/view/62.
2. *Bibliograficzne bazy danych: perspektywy i problemy rozwoju. III Konferencja Naukowa Konsorcjum BazTech, Kraków, 26–27 czerwca 2017 r.* [online]. Stowarzyszenie EBIB, 2017. [Dostęp 16.08.2022]. Dostępny w: http://ebibojs.pl/index.php/Mat_konf/issue/view/63.
3. *Bibliograficzne bazy danych: kierunki rozwoju i możliwości współpracy Bydgoszcz, 27–29 maja 2009 r.* [online]. Stowarzyszenie EBIB, 2009. [Dostęp 16.08.2022]. Dostępny w: <http://www.ebib.pl/publikacje/matkonf/mat19/>.
4. BRZEZIŃSKI, P., SZEWCZUK, K., KILISZEK, W. Polska Bibliografia Naukowa, Moduł Sprawozdawczy i system POL-index oczami dotychczasowego operatora systemu – nowości, wyzwania, podsumowanie. *Biuletyn EBIB* [online]. 2013, nr 3 (165). ISSN 1507-7187. [Dostęp 16.08.2022]. Dostępny w: <http://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/217/204>.
5. DERFERT-WOLF, L. Bazy bibliograficzne a POL-index. Plusy i minusy, szanse i zagrożenia (na podstawie doświadczeń BazTech). *Studia o Książce i Informacji* [online]. 2016, t. 35, s. 11–28. [Dostęp 22.08.2022]. ISSN 2300-7729. <https://doi.org/10.19195/2300-7729.35.1>.
6. DERFERT-WOLF, L. Indeksowanie czasopism naukowych w krajowych bazach danych w kontekście organizacyjno-ekonomicznym. W: Odlanicka-Poczobutt, M., Ziolo, K. (red.). *Biblioteka akademicka: infrastruktura – uczelnia – otoczenie*. Gliwice: Wydaw. Politechniki Śląskiej, 2014, s. 191–206. ISSN 1899-6515.
7. DRABEK, A. „Pamiętnik Literacki” – analiza bibliometryczna. W: Kulczycki, E. (red.). *Komunikacja naukowa w humanistyce*. Poznań : Uniwersytet im. Adama Mickiewicza; Wydawnictwo Naukowe Instytutu Filozofii UAM, 2017, s. 113–150. ISBN 978-83-7092-164-4.
8. DRABEK, A., ROZKOSZ E.A., HOŁOWIECKI M., KULCZYCKI E. Polski Współczynnik Wpływu a kultury cytowań w humanistycznych. *Nauka i Szkolnictwo Wyższe* [online]. 2015, nr 2, s. 121–138. [Dostęp 22.08.2022]. ISSN 1231-0298. Dostępny w: <http://doi.org/10.14746/nsw.2015.2.4>.
9. FENRICH, W., NOWIŃSKI, A., SYLWESTRZAK, W. Źródła w jednym miejscu. *Forum Akademickie* [online]. 2012, nr 2. [Dostęp 16.08.2022]. ISSN 1233-0930. Dostępny w: <https://prenumeruj.forumakademickie.pl/fa/2012/02/zrodla-w-jednym-miejscu/>.
10. FENRICH, W., NOWIŃSKI, A., ZAMŁYŃSKA, K., SYLWESTRZAK, W. POL-index — Polska Baza Cytowań. W: *Bibliograficzne bazy danych i ich rola w rozwoju nauki. II Konferencja naukowa Konsorcjum BazTech, Poznań, 17–19 kwietnia 2013* [online]. Stowarzyszenie EBIB, 2013 [Dostęp 20.08.2022]. Dostępny w: http://ebibojs.pl/index.php/Mat_konf/article/view/597/617.
11. GOŁDA, A. Style bibliograficzne polskich czasopism punktowanych z zakresu bibliologii i informatologii: komunikat. *Nowa Biblioteka. Usługi, Technologie Informacyjne i Media* 2018, nr 2 (29), s. 7–27. ISSN 1505-4195.
12. HOLLENDER, H. Zasoby bibliograficzne jako narzędzie i model wiedzy. W: *Bibliograficzne bazy danych i ich rola w rozwoju nauki. II Konferencja naukowa Konsorcjum BazTech, Poznań, 17–19 kwietnia 2013 r.* [online]. Stowarzyszenie EBIB, 2013. [Dostęp 16.08.2022]. Dostępny w: http://ebibojs.pl/index.php/Mat_konf/article/view/590/611.

13. KASPRZAK, Z., POLARCZYK, M., GMEREK, K. Projekt „Adaptacja metadanych AGRO do polskiej bibliografii naukowej i POL-indexu” – intensyfikacja walorów informacyjnych i użytkowych bazy AGRO. *PTINT. Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej* [online]. 2015, nr 2–3, s. 26–34. [Dostęp 21.08.2022]. ISSN 1230-5529. Dostępny w: https://www.ptin.us.edu.pl/WP/wp-content/uploads/2019/pelne_teksty/2015_23.pdf.
14. Komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 maja 2013 r. w sprawie kryteriów i trybu oceny czasopism naukowych [online]. [Dostęp 22.08.2022]. Dostępny w: https://biblioteka.urk.edu.pl/zasoby/20/komunikat_mnisw_29-05-2013.pdf.
15. Komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 maja 2013 r. w sprawie kryteriów i trybu oceny czasopism naukowych [online]. [Dostęp 22.08.2022]. Dostępny w: https://biblioteka.urk.edu.pl/zasoby/20/komunikat_mnisw_29-05-2013.pdf.
16. KULCZYCKI E., ROZKOSZ E.A., DRABEK A. Ocena ekspercka jako trzeci wymiar ewaluacji krajowych czasopism naukowych. *Nauka* [online]. 2016, nr 1, s. 107–142. [Dostęp 22.08.2022]. ISSN 1231-8515. Dostępny w: <https://journals.pan.pl/dlibra/publication/106763/edition/92458>.
17. KULCZYCKI, E. Ocena humanistyki w świetle wyzwań Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki. *Zagadnienia Naukoznawstwa* [online]. 2016, nr 1, s. 149–160. [Dostęp 21.08.2022]. ISSN 0044-1619. Dostępny w: <https://journals.pan.pl/Content/94271/mainfile.pdf>.
18. KULCZYCKI, E. Zasady oceny czasopism humanistycznych i ich rola w parametryzacji jednostek naukowych. *Nauka* [online]. 2014, nr 3, s. 117–140. [Dostęp 22.08.2022]. ISSN 1231-8515. Dostępny w: <http://www.nauka-pan.pl/index.php/nauka/article/view/45>.
19. NIEZGÓDKA, M. Biblioteka Wirtualna Nauki. Stan obecny, perspektywy rozwoju w Polsce. W: Nowakowski A. (red.). *Infobazy'2002. Bazy danych dla nauki. Materiały konferencji. 24–26 czerwca 2002*. Gdańsk: CI TASK, 2002, s. 27. ISBN 8390811219.
20. NOWIŃSKI, A. Current bibliography research information systems in Poland. *Procedia Computer Science* [online]. 2014, vol. 33, s. 174–178. [Dostęp 22.08.2022]. ISSN 1877-0509. Dostępny w: <https://doi.org/10.1016/j.procs.2014.06.029>.
21. NOWIŃSKI, A., SYLWESTRZAK, W., FENRICH, W. Polska Bibliografia Naukowa. W: *Bibliograficzne bazy danych i ich rola w rozwoju nauki. II Konferencja naukowa Konsorcjum BazTech, Poznań, 17–19 kwietnia 2013 r.* [online]. Stowarzyszenie EBIB, 2013. [Dostęp 16.08.2022]. Dostępny w: http://ebibojs.pl/index.php/Mat_konf/article/view/593/642.
22. Podsumowanie pierwszego etapu ewaluacji jakości działalności naukowej za lata 2017–2021 – konferencja prasowa z udziałem ministra Przemysława Czarnka i wiceministra Włodzimierza Bernackiego [online]. 9 maja 2022. [Dostęp 20.08.2022]. Dostępny w: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/podsumowanie-pierwszego-etapu-ewaluacji-jakosci-dzialalnosci-naukowej-za-lata-2017-2021--konferencja-prasowa-z-udzialem-ministra-przemyslawa-czarnka-i-wiceministra-wlodzimierza-bernackiego>.
23. Przewodnik Użytkownika systemu PBN: przygotowanie cytowań do systemu POL-index [online]. [Dostęp 22.08.2022]. Dostępny w: <https://docplayer.pl/12207648-Przewodnik-uzytownika-systemu-pbn-przygotowanie-cytowan-do-systemu-pol-index.html>.
24. ROZKOSZ E.A. Polska Bibliografia Naukowa – fakty i oczekiwania. *Biuletyn EBIB* [online]. 2013 nr 8 (144). [Dostęp 16.08.2022]. ISSN 1507-7187. Dostępny w: <http://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/418/>.
25. ROZKOSZ, E.A., DRABEK, A. Moduł Sprawozdawczy Polskiej Bibliografii Naukowej. *Biuletyn EBIB* [online]. 2016, nr 3 (165). [Dostęp 16.08.2022]. ISSN 1507-7187. Dostępny w: <http://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/213>.
26. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 czerwca 2015 r. w sprawie Systemu Informacji o Nauce [online]. [Dostęp 22.08.2022]. Dostępny w: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20150000944>.
27. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2018 roku w sprawie pomocy de minimis w ramach programu „Wsparcie dla czasopism naukowych” [online]. [Dostęp 21.08.2022]. Dostępny w: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180001832>.
28. SEWERYN, A., SWOBODA, I. Cytowania w polskich bazach bibliograficznych. *PTINT. Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej* [online]. 2014, nr 1, s. 3–20. [Dostęp 21.08.2022]. ISSN 1230-5529. Dostępny w: https://www.ptin.us.edu.pl/WP/wp-content/uploads/2019/pelne_teksty/2014_1.pdf.
29. STARCZEWSKI, M. Biblioteka Nauki – największa polska kolekcja otwartych czasopism naukowych. W: *Jak zwiększyć zasięg i wpływ czasopisma naukowego? Seminarium dla wydawców* [online]. Warszawa, 20 kwietnia 2015. [Dostęp 9.09.2022]. Dostępny w:

<https://www.slideshare.net/OpenSciencePlatform/biblioteka-nauki-najwieksza-polska-kolekcja-otwartych-czasopism-naukowych>.

30. TARKOWSKI, A., SZPROT J.K. System YADDA – oprogramowanie dla repozytoriów cyfrowych [prezentacja]. W: *Bibliograficzne bazy danych: kierunki rozwoju i możliwości współpracy Bydgoszcz, 27–29 maja 2009 r.* [online]. EBIB 2009. [Dostęp 8.09.2022]. Dostępny w: http://www.ebib.pl/publikacje/matkonf/mat19/tarkowski_bydgoszcz.pdf.
31. Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. o szkolnictwie wyższym i nauce. Dz.U. 2018, poz. 166.
32. WILKIN, J.W. Ocena parametryczna czasopism naukowych w Polsce – podstawy metodologiczne, znaczenie praktyczne, trudności realizacji i perspektywy. *Nauka* [online]. 2013, nr 1, s. 45–54. [Dostęp 22.08.2022]. ISSN 1231-8515. Dostępny w: <https://journals.pan.pl/publication/106173/edition/91941/>.
33. ZAMŁYŃSKA, K. DML-PL Polska Matematyczna Biblioteka Cyfrowa. W: *Bibliograficzne bazy danych i ich rola w rozwoju nauki. II Konferencja naukowa Konsorcjum BazTech, Poznań, 17–19 kwietnia 2013 r.* [online]. Stowarzyszenie EBIB, 2013 [Dostęp 8.09.2022]. Dostępny w: http://ebibojs.pl/index.php/Mat_konf/article/view/579/600.
34. ZAMŁYŃSKA, K., BOLIKOWSKI, Ł, ROSIEK T. Migration of the Mathematical Collection of Polish Virtual Library of Science to the YADDA Platform. W: Sojka, P. (ed.). *Towards Digital Mathematics Library. Birmingham, United Kingdom, July 27th, 2008.* Masaryk University [online]. Brno: Masaryk University, 2008, s. 127–130. [Dostęp 8.09.2022]. Dostępny w: https://dml.cz/bitstream/handle/10338.dmlcz/702538/DML_001-2008-1_15.pdf.

DRABEK, A. Scałać? Sumować? Tworzyć nowe? Inicjatywy tworzenia w Polsce centralnych bibliograficznych baz danych. *Biuletyn EBIB* [online]. 2022, nr 5(206), Centralna informacja biblioteczna i naukowa w Polsce – stan obecny. [Dostęp 25.10.2022]. ISSN 1507-7187. Dostępny w: <http://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/820>.